

Een eeuw Feike Asma

KERK IN DORDT

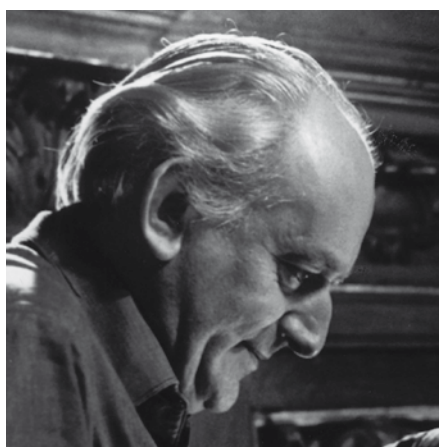
Feike Asma is zonder twijfel de bekendste organist van de twintigste eeuw. Op 21 april honderd jaar geleden werd hij geboren in Den Helder. De eerste muzieklessen kreeg hij van zijn vader. Vanaf 1927 was hij organist van de gereformeerde kerk in zijn geboorteplaats. In datzelfde jaar ging hij ook les nemen bij Jan Zwart, wiens radioconcerten hem steeds aan de luidspreker gekluisterd hielden.

In 1933 werd Feike Asma benoemd in de Hooglandse Kerk in Leiden. Vanaf 1943 was hij organist van de Evangelisch-Lutherse Kerk in Den Haag. In 1965 verhuisde hij naar Maassluis, waar hij organist was van de Grote Kerk tot zijn overlijden in 1984.

Vanaf 1937 heeft Feike Asma ontelbare orgelconcerten in binnen- en buitenland gegeven. Er waren jaren waarin hij op meer dan tweehonderd avonden een bespeling verzorgde. Met zijn generatiegenoten Piet van Egmond en

Simon C. Jansen spande hij zich in om bij een breed publiek een hernieuwde belangstelling voor het orgel en de orgelmuziek te wekken.

'Jij dweept met hem, zeggen mijn collega's. Nou, dwépen... Maar ze hebben in zoverre gelijk dat ik behoor tot de gemeente van Feike Asma', schreef A.J. Klei op 11 december 1982 in *Trouw*. 'Ik gebruik met opzet het woord 'gemeente', omdat houden van Asma's orgelspel een soort geloof is. Onder de aanhangers ervan vinden we, net als bij andere geloven, orthodoxen, midden-

orthodoxen en vrijzinnigen, terwijl zich ook het verschijnsel van de randkerkelijkheid voordoet.'

'Zelf schaar ik me onder de midden-orthodoxen in de gemeente van Feike Asma. Ik belijd hem als de man die met zijn aanstekelijk spel voor mij als dorpsjongen de deur geopend heeft naar de wereld van de muziek en ik kerk dan ook veelvuldig bij hem. Sterker nog: ik heb altijd een licht schuldgevoel als Feike Asma in de Oude Kerk speelt en ik elders m'n tijd zit te verdoen.'

'Ik heb echter ook wel eens kritiek op hem. Niet veel natuurlijk, maar toch! Voorts huldig ik de opvatting dat er buiten hem nog organisten bestaan die best aardig kunnen spelen. Niet veel natuurlijk, maar toch! De rechtgelovige stelt, wanneer hij een ander dan Asma beluistert, zonder mankeren hoofdschuddend vast dat 't Feike toch niet is, daarmee die ander volledig afschrijvend. Dit trekje mis ik, jammer genoeg.' →

zingen' en 'Dat ons loflied vrolijk rijze' maar ook 'Daar ruist langs de wolken' en 'Loof de Koning, heel mijn wezen'. Het koor zingt o.a. de liederen: 'Loof de Koning' van Johan Bredewout en 'Sing out your joy to God' van G.F. Händel in een bewerking van Cor de Haan. We sluiten de avond af met het lied 'Majesteit'.

Graag tot ziens in de Bethelkerk.

Donderdag 26 april Oranjeconcert Gereformeerd Kerkkoor Zwijndrecht

Het jaarlijkse Oranjeconcert van het Gereformeerd Kerkkoor Zwijndrecht vindt dit jaar plaats op donderdag 26 april. Deze keer is het Ichthus Mannenkoor uit Sliedrecht als hoofdgast uitgenodigd. Het koor staat o.l.v. Martin Zonnenberg en heeft ca. 140 leden. Zij hebben inmiddels een grote naamsbekendheid opgebouwd door de TV-uitzendingen van 'Nederland Zingt'. Het belooft weer een sfeervolle avond te worden. Het trompetterduo Arjan en Edith Post, de mooie sopraanstem van Annelies

Schep en 250 zangers zullen samen de daken van de, dan oranje versierde, Bethelkerk laten trillen. De algehele leiding van dit concert is in handen van de dirigent van het Kerkkoor, Cor de Haan.

De kaartverkoop is inmiddels gestart. De toegangsprijs is 15,00 (incl. plaats bespreken en koffie/thee). Reserveren via de leden of (per e-mail) bij frannyvandalen@gmail.com U kunt ook bellen naar de familie Klootwijk, telefoon 078-6122250 (op werkdagen van 14.00 uur tot 20.00 uur)

Zaterdag 28 april Oranjezangavond in de Grote Kerk te Dordrecht

Op D.V. zaterdag 28 april a.s. hoop stichting Hulp Vervolgde Christenen (HVC) de jaarlijkse Oranjezangavond te houden in de Grote Kerk te Dordrecht ten bate van bovengenoemde hulp. Medewerking aan de avond verlenen: Groot Samengesteld Jongerenkoor

o.l.v. Pieter Dijksman en Groot Samengesteld Kinderkoor o.l.v. Jaco van de Have. Tevens is er ruimte gemaakt voor samenzang. Een onderdeel daarvan zal uiteraard ook het zingen van het 'Wilhelmus' zijn. De avond wordt geopend en gesloten door de heer J. Everse uit Dordrecht, terwijl HVC-voorlichter T.W. Kruithof kort iets zal vertellen over het werk van de HVC en met name over het project 'Bijbelverspreiding'. Voor dit project zal ook een collecte gehouden worden. Jong en oud wordt hartelijk uitgenodigd, om deze mooie avond bij te wonen. Neem vrienden en bekenden mee! De avond begint om 19.30 uur en de toegang is vrij! Deuren open om 19.00 uur.

Zaterdagmiddag 28 april Inloopconcert Augustijnenkerk

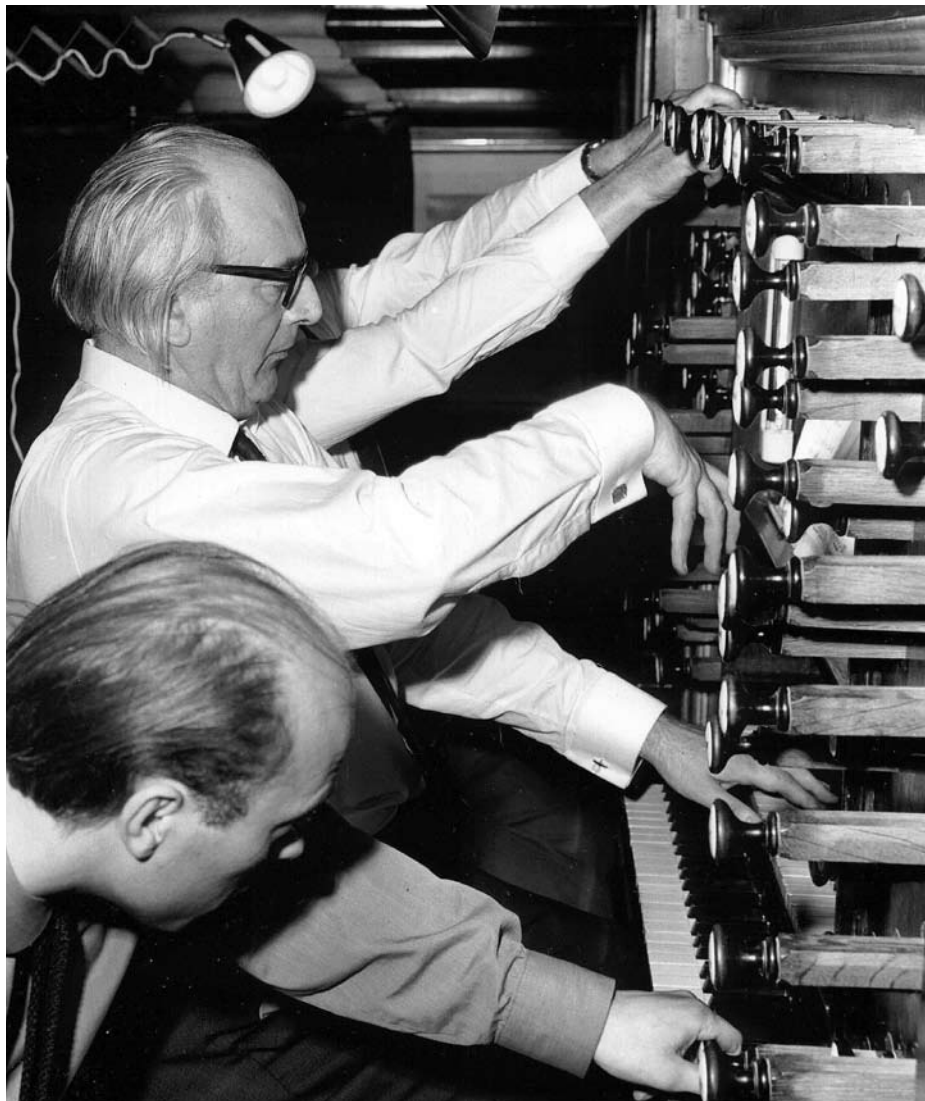
Deze middag wordt het inloopconcert verzorgd door Janco Belder. Het programma is nog een verrassing. Kom ook! Deze concerten beginnen om 14.30 uur en de toegang is gratis.

➔ Ook in Dordrecht heeft Feike Asma zijn duizenden verslagen. Op 27 mei 1948 gaf hij (voor zover ik kon nagaan) voor het eerst een concert in de Grotekerk. Op uitnodiging van *Dordtsch Dagblad* trad hij op als organist (Jan Zwart, Mendelssohn, Widor en Boëllmann), maar ook als dirigent van het Amsterdams Symphonie Orkest (met de Water Music van Händel en de Vijfde van Beethoven). 'Feike Asma, bekwaam dirigent, maar bovenal briljant organist, die het machtige orgel liet klagen en juichen, liet bidden en loven. Hij bevestigde zijn roem!', schreef recensent J.W.M. Remeus.

Op 2 maart 1949 bespeelde Feike Asma het orgel in de Wilhelminakerk, ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van het *Dordtsch Dagblad*. Hij trad op met Dirk Hol (viool) en het befaamde familiekoor 'Cantilene' uit Zwijndrecht. De Wilhelminakerk was afgeladen vol. Cor van der Leer noemt Feike Asma een Romantisch genie. 'De liefde voor het orgel heb ik van huis uit meegekregen. Mijn moeder was zeer vaardig op het harmonium, zij speelde de psalmen en gezangen geheel uit het hoofd. Deze orgelliefde kreeg verder gestalte in kerkdiensten in de Julianakerk als de organisten D. Tas of L.P. Pors de gemeente bij de samenzang voortreffelijk begeleiden.' 'Maar de overtreffende trap werd bereikt als Feike Asma een orgelconcert in de Grote Kerk gaf. Als deze romanticus op de orgelbank plaatsnam en het Kamorgel liet zingen, raakte ik helemaal in vervoering. Er is een tijd geweest dat ik Feike adoreerde, maar dat was een tijdelijke afwijking.'

'Ik herinner mij dat Asma vol op het orgel ging met dat prachtige Basso Ostinato van Händel. En uiteraard Bach's Toccata en Fuga en de ontroerende Passacaglia. Maar hij was ook een meester in het meditatieve orgelspel. Het grandioze sluitstuk van het concert was altijd een improvisatie met koraal van een psalm of gezang. Ik herinner mij bijvoorbeeld Psalm 118 als een boeiende improvisatie.'

'Organisten als Klaas Jan Mulder en Jan Bonefaas waren ook niet te versmaden, maar er ging niets boven Feike Asma, wiens fabelachtige orgelspel voor heel veel mensen veel heeft betekend en wiens werken hem nog navolgen.' Theo van Wuyckhuysen herinnert zich, dat in de jaren vijftig de 'kleine luyden' bij een concert van Feike Asma voor de kerk in de rij stonden om een kaartje te bemachtigen, 'alsof het een voetbalwedstrijd tussen Ajax en Feyenoord betrof...'

Feike Asma aan het orgel in de Grote Kerk, op 13 september 1967 (foto: Koos Schippers, Lisse).

'Zijn vaak door puristen bekritiseerde speelwijze met het karakteristieke 'slepende pedaal', had voor mij en waarschijnlijk ook voor tal van andere Asma-fanaten juist iets charismatisch. Een moeilijk te verklaren verschijnsel...' Hij verwerkte dat in een gedicht:

Old time religion

Vaak heb ik heimwee naar de vertrouwde woordenkerk die drijft op een asmatisch orgelmeer en naar de bourbongeur van houten banken, kortom: de waarheid van weleer.

(Uit: *Zolang de adem strekt*, 1991.)

Feike Asma maakte tal van grammofoonopnamen in de Grotekerk, zoals in 1966 van de vijfde symfonie van Widor. Aan zijn leerling Wim van der Panne schreef hij: "k Speel nu al jaren in Dordt, maar tot nu toe heb ik nooit geweten dat voor de Franse werken dit orgel zó bijzonder geschikt is.'

De eigenaardigheden van het orgel vergden soms wel een onorthodoxe aanpak: 'Waar ik je werkelijk voor nodig heb, kost je weinig tijd. Het gaat er nl. om, dat jij op het Rugwerk, met Bourdon 16 en 8, de pedaalpartij met de handen speelt in deel 2 [Allegro vivace] van de 5e Widor (bl. 23 en 24). Hóe ik het pedaal ook aantrap in die passages, het is en blijft een enorme herrie van mechaniek en pedaaltoetsen. Je kent het pedaal van Dordrecht en weet dus dat van een geruisloos spelen in de betreffende passages geen sprake kan zijn.'

In Dordrecht zette Feike Asma vaak grote werken op het programma: de symfonieën van Widor en Vierne, de grote fantasieën van Reger en Liszt. Maar hij speelde ook werk van eigentijdse Nederlandse componisten zoals Hendrik Andriessen en Paul Chr. van Westering. Marcus van Driel heeft talloze programma's bewaard. Karakteristiek is het programma van het concert in de Grotekerk op 28 september 1966: 'Het vermeldt de première van Choral

Il van Hendrik Andriessen (die zelf ook aanwezig was) en werk van Paul Chr. van Westering (die van de melodieën van 'het lelijke eendje', Dikkertje Dap, maar ook van de Geloofsbelijdenis zoals wij die nog wel zingen). Ook Van Westering was meestal aanwezig als iets van hem gespeeld werd.'

Als adviseur was Feike Asma betrokken bij de bouw van een nieuw orgel in de christelijke gereformeerde Zuidhovenkerk door de firma Jac. van der Linden & Co. te Leiderdorp. Hij bespeelde dat orgel ook bij de ingebruikneming op 25 november 1966.

Daar kwam Joop van den Berg in aanraking met het orgel, zoals hij onlangs in De Stem van Dordt uit de doeken deed. Zijn eerste orgelconcert maakte hij mee op 5 juli 1967 in de Grotekerk. 'Je kwam daar niet zo gauw als christelijk-gereformeerde jongen. Maar wat een indruk maakte dat op me! Die ervaring en dat geluid zijn me echt bijgebleven.' Die woensdagavond hoorde hij Piet van Egmond. Een week later was het

Feike Asma met onder andere de grote koraalfantasie 'Ad nos, ad salutarem undam' van Liszt, 'voorwaar een heftig programma voor een veertienjarige'. Het concert dat Feike Asma op 13 september 1967 gaf in de Grotekerk was geheel gewijd aan het werk van Hendrik Andriessen. Mevrouw Andriessen vertrouwde *Dordts Dagblad* toe 'dat zij en haar man intens hadden genoten van Asma's enthousiast orgelspel en dat vooral de enorme ruimte van de Grotekerk zeer geschikt is voor de realisatie van deze indrukwekkende partituren.' Fotograaf Koos Schippers legde de voorbereidingen vast: 'Wat dé foto is die ik van hem heb gemaakt? Dat is een actiebeeld in de Grotekerk van Dordrecht. Asma is te zien aan de speeltafel van het Kamorgel, samen met twee registranten, onder wie Wiggert Wijbrands. Asma's enorme gedrevenheid en muzikale drive – ik vond ze weergaloos.'

Peter Dillingh

Herdenking

Op zaterdag 21 april a.s. wordt de honderdste geboortedag van Feike Asma herdacht met een orgelvenement in de Laurenskerk te Rotterdam. De kerk gaat open om 12.00 uur. Het eerste orgelconcert wordt gegeven door Everhard Zwart (13.00 uur). Om 14.30 uur spelen Herman van Vliet en Jaap Kroonenburg. Hayo Boerema en Arjen Leistra geven het laatste concert om 16.30 uur. Ze spelen werken van Rheinberger, Grison, Franck, Liszt, Widor, Reger, Vierne, Andriessen, Monnikendam, Van Westering, Duruflé. De orgelwerken representeren het brede orgelrepertoire dat Feike Asma speelde en laten ook zijn ontwikkeling als musicus zien.

Er verschijnt een nieuw boek: *De legendarische organist Feike Asma. Zijn leven, werk en invloed*, onder redactie van Aad Alblas. Ook worden er acht nieuwe cd's gepresenteerd met live-opnamen en opnamen uit het Philips-archief. Toegang € 10; voor donateurs van de Feike Asma Stichting € 5. Meer informatie: www.feikeasmastichting.com

Samenwerking Present Dordrecht en HiP

Stichting
Hulp In Praktijk

Stichting Present Dordrecht-Papendrecht en Stichting HiP zullen vanaf nu in Dordrecht officieel samenwerken. Op 28 maart werd in Grand Salon Crabbehoff een samenwerkingsovereenkomst getekend. Anita Stigter, nu al coördinator van Present Dordrecht-Papendrecht, zal één dag per week werkzaamheden voor HiP in Dordrecht gaan uitvoeren.

Anita: 'Het is echt een verrijking, één plus één is meer dan twee. De nood in Dordrecht is best groot. Door de samenwerking kunnen we vrijwilligers makkelijker inzetten daar waar ze nodig zijn en zo meer voor mensen in nood betekenen.'

Onder toezien oog van een aantal vertegenwoordigers uit de kerken en van het Diaconaal Platform Dordrecht tekenden Frits van Heusden, bestuursvoorzitter van Present Dordrecht-Papendrecht, en André Zoutewelle, algemeen directeur van HiP, de samenwerkingsovereenkomst. De samenwerking is in eerste instantie voor de periode april tot en met december 2012 vastgelegd. Daarna zal na een

evaluatiemoment de samenwerking zo mogelijk voortgezet worden.

'Er was een sterke wens vanuit de kerken in Dordrecht om meer samen te werken en wij werken er daarom graag aan mee. We kijken met plezier en vertrouwen uit naar de samenwerking met Anita.', aldus André Zoutewelle van HiP. Frits van Heusden benoemde het toemende belang van de inzet van kerken en christenen, in deze tijd van voortgaande bezuinigingen. 'Samenwerking is hierbij van groot belang. En mogelijk dat de samenwerking tussen Present en HiP hier in Dordrecht een voorbeeld kan zijn voor andere plaatsen.'

Anita Stigter zelf bedankte in het bijzonder het Diaconaal Platform en

Het is officieel! v.l.n.r. Frits van Heusden, Anita Stigter, André Zoutewelle.

de kerken in Dordrecht. Zonder hun enthousiasme en ruggensteun zou de samenwerking er niet zijn gekomen. 'Ik kijk er naar uit het werk voor beide stichtingen te combineren. Vrijwilligers kunnen nu veel eenvoudiger aanvullend ingezet worden. Als er bijvoorbeeld een huis door een groep vanuit Present is opgeknapt zijn er vaak nog een paar kleine aanvullende klusjes die wel van belang zijn. Hiervoor kan nu gemakkelijk een hulpbieder via HiP gezocht worden. Ik ben voor HiP bereikbaar op het telefoonnummer dat ik voor Present gebruik. En hoewel ik in principe nu 3 dagen per week voor Present werk en 1 dag voor HiP, zal dat in de praktijk niet zo duidelijk gescheiden zijn. Ik wil namelijk graag alle dagen voor iedereen bereikbaar zijn.' Dus heeft u vragen over HiP/Present in Dordrecht?

Bel of mail Anita Stigter: (06) 1386 0806
a.stigter@stichtinghip.nl, anita.stigter@stichtingpresent-dordrecht.nl

De hulplijn en informatie voor hulpbieders blijft natuurlijk in Zeist: hulplijn 0900-447 447 4
www.stichtinghip.nl
info@stichtinghip.nl